СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 59. Джерзи Ситі, Н. Дж., субота, 13. марта, 1926. VOL. XXXIV. No. 59. Jersey City, N. J., Saturday, March 13. 1926. THREE CENTS

ПРИХИЛЬНИКИ ПРОГИБІЦІЇ ЗБИРАЮТЬСЯ ДО ЗАВЗЯТОЇ ОБОРОНИ ЗАКОНА ВОЛСТЕДА

ВАШИНГТОН, 11. марта. — Налякана поступом ворожнечі до прогибіційного закона за кілька послідних тижнів, Антисалунова Ліга, головна прогибіційна організація, збирається до завзятої оборони сього закона та думає втягнути в неї президента Кулиджа. Провідники організації вже й умовились з президентом, що в найблизшу суботу відбудуть спільну конференцію в справі поборювання кампанії за зміною закона Волстеда.

СЕНАТ ЗА СЛІДСТВОМ ПРОТИ МИТОВОЇ КОМІСІЇ.

ВАШИНГТОН, 11. марта. — По довгій і горячій дебаті сенат ухвалив нині резолюцію свого комітету, щоби розвести докладне слідство над діяльністю тарифової комісії.

Підчас дебати над сею резолюцією впало не одно слово критики проти президента Кулиджа, котрому поступовці закидають, що він улливав на діяльність сеї комісії. До комісії має ввійти також один поступовий републиканець, себто републиканець, який противиться теперішному партійному зарядови.

УРЯД ПОЗИВАЄ ЗА ФАЛШИВІ ПАТЕНТИ.

НЮ ЙОРК, 11. марта. — Федеральний уряд вніс у федеральному суді в Брукліні позов проти Джосефа Адамса, винаходчика, і нафтового підприємства Тексас Ко., котрі на спілку мали вимантити від уряду патенти на якісь нібито тайні способи добування з нафти великої скількости газоліни. Сеї скількости вони добувати не можуть, але за те мають можність натягати покупців газоліни на грубі міліони річно.

ТКАЛЬНЯНИЙ СТРАЙК.

ПАСЕЙК, Ню Джерзі, 11. марта. — В фабриках Юнайтид Піс Дай Воркс у Лоді знова покинуло роботу 526 робітників. При перечисленню робітників показалося, що з усего числа робітників, 3,600 души остало всего півтора тисячі. З того вже й заряд вносить, що незадового йому прийдеться замкнути фабрику через страйк.

Нюйорський комишенер публичного добра Ню Йорку не дав дозволу на урядження дня збірок („тег дей") на допомогу жертвам страйку в Ню Джерзі.

СМЕРТЬ ҐАЗЕТЯРА ВІД ЛІТАКОВОГО КРИЛА.

ФЕРБЕНКС, Аласка, 11. марта. — Розмахове коло літака капітана Вилкинса, котрий вибирається незадового летіти до північного бігуна, підчас свята хрещення літаків вдарило по голові Памера Гачинсона, кореспондента дитройських газет, який мав їхати з ним до північного бігуна, та вбило його на місци.

12 ОСІБ ОБЖАЛОВАНИХ ЗА ФАЛШИВИЙ НАПАД.

НЮ ЙОРК, 11. марта. — Нюйорська поліція арештувала тут 12 осіб, яких вона обжаловує за вдаваний напад та крадіж футер з одного футряного підприємства на 51,000 долярів. Почином до арешту було самопризнанне одного зі спільників, котрий при крадежі був шофером трока.

ЗАПОВІДАЄ, ЩО ГАЗ ВИПРЕ ВУГОЛЬ.

БОЛТИМОР, Меріленд, 11. марта. — Др. Джулиен Смалвуд, професор механічної інженерії на університеті Джана Гапкинса, говорив тут на відчиті, що послідний страйк у промислі твердого вугля та загальне вживанне мягкого вугля та йдуча за тим язва диму причиняється до того, що світляний газ скоро випре вживанне вугля.

ВЖЕ Й КНЯЗІ БЕРУТЬСЯ ДО ПОЖИТОЧНОЇ ПРАЦІ.

НЮ ЙОРК, 11. марта. — На корабли Литуанія приїхав сюди нині князь Ерик, братанич данського короля Кристіяна. Князь вибирається звідси до Каліфорнії, де він купив собі фарму та думає заняти годівлю курий. Закупив він там уже 6,000 курий.

УБИЙНИК-УТІКАЧ ПОПАДАЄ НЕПРИПАДКОВО В РУКИ ПОЛІЦІЇ.

НЮ ЙОРК, 11. марта. — Нюйорський комишенер поліції видав недавно приказ до своїх полісменів, щоби вони задержували на дорогах людий, які виглядають підозріло. Идучи за сим приказом, патролмен Персел задержав на Бавері двох обдертих мущин, з котрих один мав при собі клунок з нарядями. На запит, звідки вони взяли наряддя, один став відразу викручуватися, що один їх знакомий дав їм се наряддя, щоби вони його продали й купили собі за те хліба. На дальші допити задержані стали заплутуватися ще більше підозріло, і полісмен взяв їх обох на поліційну стацію. На основі рекордів та відтисків пальців поліція зараз доказала, що одного з них поліція шукає за вилом з тюрми, де він відбував довголітну кару за вбивство, та за крадіж та стрілянину, яких він допустився вже по утечі з тюрми. Поліція задержала й сього і його товариша, поки не переконається, що не має йому нічого до закинення.

АРТИСТИЧНИЙ КОНЦЕРТ У ЧЕСТЬ ШЕВЧЕНКА.

Українські товариства в Ню Йорку, які належуть до Союза сих товариств лагодяться до відсвяткування 65-их роковин смерти Тараса Шевченка. До участи в концерті, котрий має відбутися в Українськім Народнім Домі, запрошено відомих артистів: М. Карлаша, М. Машир, Троїцьку, Павловського, Світлова, Придаткевича й Зіберя. Хор Українського Народного Дому має межи инчим виконати велику Лисенкову кантату „Радуйся Ниво".

ЩЕ ПРО ПОБУТ ПОЛЬСЬКИХ ПОСЛІВ НА РАД. УКРАЇНІ.

Польська посольська прогулька до Радянського Союзу була, як ми повідомляли, також у Харкові та у Київі. Про побут у Київі ми не поінформували наших читачів з причини недостачі інформацій. Щойно тепер дістали ми вже радянські газети, в яких описаний їх київський побут. Він цікавий з огляду на розмову польських послів з головою округи Виконкому Любченком.

Приїхавши до Київа, польські посли заявили, що за 2—3 місяці приїде до Радянського Союзу нова група послів, в яку ввійдуть народні демократи і члени Вітосового Пяста. Делеґація відвідала Окружний Виконавчий Комітет, де мала довшу розмову з головою Комітету Любченком. Посли цікавилися адміністративною формою, і роботою серед національних меншостей. Вони питали Любченка про деяких бувших еміґрантів, що повернули на Україну та працюють тепер у радянських установах. У відповідь на запит відносно акад. Грушевського, що був в опозиції до радвлади, заявив Любченко, що остання промова Грушевського, виголошена в часі святкування памяти декабристів, доказує про його зближення до радвлади. Инші політичні діячі, як наприклад, Ніковський (бувший міністер УНР з 1920 р.) і Єфремов — казав Любченко — працюють тепер у нас — один в державному видавництві, другий — в Академії Наук.

На питання послів — чи нема в українського народу бажання відділитися від РСФРР., відповів Любченко, що український народ вважає Радянський Союз найкращою формою державного устрою.

З того видно, що польські хитії розмови, а як і довідалися, то не те, чого бажали. Для них булоб мило мабуть почути, що там йде боротьба між українською інтеліґенцією та народніми масами, бо тут вони уважають завзято пропаґують боротьбу українського народу зі своєю інтеліґенцією, а не з польською буржуазією.

ВІЧНА ЛЯМПА В БУДАПЕШТІ

Дня 6. жовтня 1849 року розстріляли Австрійці в Будапешті першого конституційного президента ради міністрів Мадярщини, Людвика Батіяні. На перехресті вулиць, де розстріляно Батіяного, рішили Мадяри поставити вічну лямпу.

ПОМЕР о. МІРОШАЙ.

В Клівленді, Огайо, помер угро-руський парох о. Мірошай. Похорон відбувся дня 11. с. м.

НЕДУГА ФІЛЯНТРОПІЇ.

Душа людська є безумовно багатша в недуги, як тіло. Прикладом цього тисячні історії з життя ріжних чудаків, що викривляють свою душу найбільшими дивоглядними „маніями". Ось свіжа історія про стару жінку, що померла в Відні і записала кілька міліонів марок на добродійні ціли. Німецька преса не подає її прізвища, хоча весь Відень знав її 53 роки, від 20 р. життя, коли почала жити як самовідречена жебрачка. Вона була дочкою багатого митаря і колись дуже гарна. Вийшла замуж за купця і її весілля було таким пребагатим бенкетом, що Відень до цього часу памятає його. Її подружжа тривало добу. Вона покинула мужа, розвелась з ним і почала своє чудацьке життя самотниці. Мешкала в багатім замку, який одержала в спадщині, де були дорогоцінні меблі, срібло та картини, але мешкала там сама, без товариства і служби. В одній сукні прожила 53 роки. Не зміняла її ві весілля. Читала часописні вирізки старих повістей і у вічно неопаленій хаті грала завсіди ту саму пісню, на старезнім фортепяні. Виходила з хати раз на кілька днів, за їжою, під напором голоду. Лікарі ствердили, що на протязі останніх 20 літ систематично голодувала. На вулиці люде зглядались на неї, як на виїмкову жебрачку. Інколи давали їй лепту, яку вона приймала. Не мала знайомих ні рідні. Метою її життя було зібрати якнайбільше гроша на добродійні ціли. Одну частину майна записала на дім для сліпих, другу для бідних. Не була вона божевільною, хоча й не зовсім нормальною. Важко відтворити собі стан душі такої особи, якої скупарство межувало з почуванням любови ближнього... після її смерти. Адже могла помагати бідним за життя і захистити в своїй хаті неодного бідного. Лякалась людей з любови до них. Любила „ближніх", не поодиноких, а всіх разом — якийсь абстрактний символ, для якого захолола, мов мумія.

БАТЬКО-ЗВІР.

В селі Гоздеві, грубешівського повіту, сталася недавно нечувана подія. Селянин продав за 200 зл. веприка фаринярам. Гроші він поклав в хаті на столі, а сам чогось ще вискочив на двір до покупців. Вертає до хати і бачить: малий хлопчик його подер гроші за веприка. Батько з розпачі вхопив сокиру і нею відрубав своїй дитині обидві руки. Мати на той гвалт вийшла з вankиря, де купала в нецках дитину, і заходилася біля скаліченого хлопця. Вертає до другої дитини, а та втопилася в нецках. Мати з горя збожеволіла, батька заарештовано, тяжко скаліченого хлопця відвезено до шпиталя, а втоплену дитину свояки поховали.

ЧАСОПИСНА ПАНАМА.

Віденський соціялістий часопис з виразно комуністичними тенденціями „Абенд" має халепу. Головного його редактора обвинувачують з насильним вимаганні грошей від великих банкирів та капіталістів. Цей часопис вів завзятущу кампанію проти всіх ошуканців, зловживань, державного безладдя і ставав моральним суддею уряду та суспільного життя нації. Виявляється, що поза цією маскою праведників та оборонців нотоптаних прав робучого люду ховалися звичайні шантажисти, що любили широке життя з усіма вигодами міліонерів. Один з них, Артур Фукс, що фунгував у відділі оголошень адміністрації, призбирав маєток в сумі 30 міліярдів. „Абенд", що пражив громадян бичем ревеляцій про моральну гниль, користувався популярними гаслами про народню кривду та оборону робітничих інтересів на те, щоби тим краще полагоджувати за кулісами свої брудні інтереси. Редактори згаданого часопису мачали руки в неодній поганій справі і нині, коли ці їх злочини виявилися, уся віденська преса передає скандальні подробиці морального розкладу між тими, що вбирались у тоги народних трибуналів з добре обдуманою хитрістю пройдисвітів.

РУКОПИС У КАВОВІМ МЛИНКУ.

Копенгаген має літературну сензацію, яку завдячує старшій дамі, що стояла оподалік літератури, а дбала більше про господарство. Ця пані Вульф мала старий кавовий млинок, який стояв у неї на почеснім місці, як памятка по батькові, друкареві, тим більше, що був дуже гарної роботи. Коли раз господиня хотіла змолоти більшу скількість кави, мусіла покористуватись цим дорогоцінним предметом. Яке-ж було її здивування, коли в ящику млинка найшла старий, совісно збережений рукопис. Був це рукопис повісти якоїсь письменниці Гельґе Гансен „У півкультурній країні". Ця знахідка стала предметом палкої дискусії в літературних колах Данії. Товариство письменників узяло його до розгляду; всі шукають за інформаціями про невідому авторку. Навіть уряд заявив, що готов дати гроші на видання такої повісти. Успіх повісти забезпечений уже самою історією її знахідки. Виходить, що часто твір завдячує свій успіх тільки тій обставині, що його найшли там, де ніхто не сподівався.

ЧИСЛО НЕГРАМОТНИХ У ФРАНЦІЇ ЗБІЛЬШУЄТЬСЯ.

Французький міністер освіти вислав до учительства обіжник, в якому нарікає, що число неграмотних у 1924 році побільшилося. Обіжник вводить цілий ряд новостей, що мають на цілі як найбільше поширення освіти.

ПРОТИ-БОЛЬШЕВИЦЬКА ПРОПАГАНДА В РОСІЇ

МОСКВА, 11. марта. — Недавно була в Ленінграді судова розправа над 48 Росіянами з Естонії, з котрих 13 засуджено на смерть і розстріляно.

Тепер виявлено замітні подробиці із сеї розправи.

Перед судом ставали між иншими два сини російського дідича, Дмитро і Микола Гонканнен.

Дмитро сказав у своєму зізнанню, що він є за закордонною військовою інтервенцією під проводом великого князя Миколи Миколаєвича, підчас якої на його думку повстане усе селянство проти комуністичної влади.

Тесаме сказали давні офіцири Іван Буракатський і Микола Падерна.

Інші обжаловані казали, що їх завданнем було вирвати селянство з пут комуністів і створити нову совєтську Росію без комуністів.

На суді прочитано теж три відозви, які поширювано на території Росії.

Перша відозва звертається до комуністів і взиває їх вернутись до націоналістів.

Друга відозва до робітників. Автори кажуть до них: Ви вміли повалити самоволю жандармів, а тепер не можете повалити горстки міжнародних бандитів?

В третій відозві до селянства говориться про потребу покликання до Росії Миколи Миколаєвича, аби освободив селянство.

Обжаловані зізнали про розгалуження їх організації по окраїнних державах, і про приготовлювання військових сил до інтервенції.

З БЕЗГОЛОВЯ ЛІҐИ.

ЖЕНЕВА, 11. марта. — Французький премієр і міністер закордонних справ Бріян приїхав сюди і старається розвязати трудне становище зі справою нових місць в Раді Ліґи Народів. Але його заходи даремні, бо Німеччина і Швеція, яка її підпирає, не хотять уступити.

ДЕ ВАЛЕРА ПОКИДАЄ ШИН-ФЕЙНЕРІВ.

ДАБЛИН, столиця Ірляндії, 11. марта. — Ірляндський републиканський загальний збір, який представляє шин-фейнерів, відкинув внесення свого голови, Де Валери, щоби републиканські посли брали участь в ірляндському парляменті.

По голосованню заявив Де Валера, що покидає шин-фейнерську організацію.

МУССОЛІНІ БОРОНИТЬ КАПІТАЛІЗМ.

РИМ, 11. марта. — Італійський сенат приняв сьогодня законопроєкт про управильнення відносин між капіталом і працею. Сей закон означує страйки і лакавти незаконними і призначує окремих суддів, які мають вирішувати спори між капіталом і працею. Мировий суд є примусовий.

При сій нагоді Муссоліні виголосив промову, в якій сказав, що капіталізм не тільки не вмирає, але він щойно в зачатках свого істновання та що перед ним ще многі століття розвитку. В краях (в Росії), де його пробовано здавити, казав він, капіталізм появляється і виростає знову.

Далі Муссоліні сказав, що найкомічнійше у соціялістів те, що вони кажуть, що вистарчить для людства матеріяльне задоволення, а поминають духове.

Вкінці Муссоліні похвалив законопроєкт, кажучи, що він певен, що всякий спір між капіталом і працею можна вирішити мировим судом.

БРАТІЯНУ ЩЕ ЧИСЛИТЬ НА ДИКТАТУРУ.

ВІДЕНЬ, 10. марта. — З Букарешту, столиці Румунії, сповіщають, що румунський премієр Братіяну заявив, що не уступить скорше як у квітні сього року. Міжтим його приятелі запевняють, що він загалом не хоче уступити, дарма, що програв при виборах, але готовиться проголосити диктатуру і захопити усю владу краю у свої руки.

ЗАМИКАЮТЬ ЦЕРКВИ.

МОСКВА, 19. лютого. — Совєтська влада замкнула в Ленінграді нову православну синодальну церкву.

Від большевицького перевороту донині замкнено в Ленінграді 364 церкви.

300-ЛІТНІ ГОРІВКИ.

МОСКВА, 10. марта. — З Тифліса, столиці Грузії, повідомляють, що там випродують з царських пивниць старі рідкі вина, коняки і горівки. Їх дуже богато найрозмаїтших родів. Є 300-літні, 200-літні і 150-літні вина і горівки, яких годі уже дістати у світі. Ціна за одну фляшку від 10 до 5 долярів.

СЕКТА „ТРЯСУНІВ".

ХАРКІВ, 18. лютого. — В запорожськім окружнім суді закінчилась розправа проти нової релігійної секти „трясунів". Головою трясунів є Нікон Шабиненко, котрий проповідує відмову працювати і служити у війську.

Суд передав справу до розгляду большевицьким психіятрам.

„SVOBODA" • (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодинокє число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

МОСКОВСЬКИЙ ХАРАКТЕР

Віліем Гаскел, ґенерал американської армії та начальник ратункової акції підчас недавного голоду в большевицькій Росії, виголосив в середу перед нюйорською радою торговлі й комунікації відчит про нові течії в Росії. Говорив він, очевидно, в першій мірі про такі річи, які могли цікавити його публику, серед якої переважали купці та фабриканти, отже говорив про вигляди торговлі межи Америкою а Росією. Не міг однак при тому не сказати богато річий, які цікавити можуть і людий, не займаючихся купецтвом, бо як відомо, в купецьких відносинах межи народами грає велику ролю характер, вдача, людини, а сей грає велику ролю також і в політичних відносинах межи народами.

На думку Гаскела, вигляди торговлі межи Злученими Державами а Росією моглиби бути незвичайно гарні. Колись під владою царів, а нині під владою їх наслідників, большевицьких комісарів, зібрала Росія близько півтора сотки міліонів душ населення, які потребують всякої всячини, якої в Росії виробити не можна, або яку можна виробити краще й дешевше поза її границями. Сі річи можнаби спровадити до Росії зпоза границі, і вони моглиб становити основу широкої та зисковної торговлі. Російке населеннє моглоби бути покупцями не лишень на телефони, радія, хатну обстанову, всяке модне одіння, але навіть на більше необхідні річи, даючи в сей спосіб нагоду до зарібку чужим купцям і фабрикантам.

Та се все лишень можливости, а не сущна дійсність. На дорозі до здійснення сих можливостий стоять просто непоборимі перешкоди. З них деякі вже в світі загально відомі. Сюди належить недостача продажного добра в Росії, бо, відомо, щоби вести торговлю, край мусить не лишень мати потреби, себто охоту щось купити, але й мусить мати ще й можність се купити, себто товари, ним вироблені. Не маючи фабричного товару, Росія моглаби продавати продукти рільництва, але сих вона не має через кепську господарку большевицького уряду.

Се річ, добре вже в світі відома. Та були в відчиті Гаскела також річи, яких досі ще мало хто важився сказати публично. Вичисляючи перешкоди ширшої торговлі з Росією, Гаскел вказав далі на вади московського характеру. Головною вадою, з погляду торговлі, є московський брак чести. Москаль, на його погляд, не додержує найсвятійшого слова чести. Умова, хочби не знати яка свята, для нього не має значіння. Американський або анґлійський купець виконує умову, бо він вважає се головною точкою бизнесових відносин. Москаль виконує умову лишень тоді, коли йому корисно її виконати. Він ніяк не може зрозуміти новочасного американського або европейського купця, який з гордостю виконає точно умову, хоча вона для нього некорисна. Відомо, таке відношенне до умови побиває не кого инчого, як таки самого Москаля, бо чужі купці, знаючи несловність Москаля, десять разів важуться, заким одну умову з ним зроблять.

Як сказано, досі ніхто з Американців сеї сторони Москаля не відкривав. Москаль уважався за зовсім модерну людину, до якого треба примінювати міри, які звичайно прикладається до модерної людини. Коли Українці, Литовці, Фінці, які знали Москалів з першої руки, говорили світови дещо инчого, то се звичайно брали на карб національної ненависти або злоби. І тішилися Москалі доброю опінією в Америці. Мали вони таку добру славу, що всякий чоловік, що прийшов з Росії, представляв себе за Москаля, хоча він і не був Москалем. І пішли українські голубці та борщ яко „русскі блюда". І парадували українські гопаки, козачки, присюди як московські танці, хоча Москалі причинилися хиба до їх споганення. Українські народні пісні набирали голосу яко пісні Москалів або московських Циганів. Українські різьбарі, щоби облизати дещо з тої патоки, що падала на все, що московське, представляли себе за Москалів, а українські силачі на вид долярів, капаючих на все московське, показували свою слабість хребта й собі представлялися за московських медведів.

З огляду на сю атмосферу заяву Гаскела можна вважати признакою підзначного звороту. Вказувавби на се факт, що кілька місяців тому московський артистичний театр, який перший раз набив товсту кабзу в Ню Йорку, при своїй другій виправі по американські доляри мусів вертатися в рідну Москву з порожною кишенею. Подібна доля стрінула цілий ряд російських водевілів, опер, оперетoк, танцюристів. Видно, що сама марка російськости вже перестала манити жадних новини Американців. В них вже навіть слідно пересит, обмерзіннє всім московським. Вони мають досить московської свободолюбної пропаґанди, як вона скінчилася свободами большевизму. Їм уже сягає по вуха монархістична пропаґанда, яка скінчилася рядом огидних будуарових шкандалів.

Сього протверезіння не можна не привитати. Коли Американці побачуть, що їм трудно навязувати з Москалями такі прості умови, як торговельні, то вони вже не будуть так дуже дивуватися, що угнетені народи Росії прийшли до переконання, що з Москалями неможливо робити далеко труднійших умов, умов політичних.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА, — ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЙШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

УКРАЇНСЬКА МОЛОДІЖ В АМЕРИЦІ БРАТЯМ В ЕВРОПІ

(Вистава українських студентів в Нюарку).

В суботу 6. лютого, с. р. згадав я про одного мойого знакомого, котрого я давно вже збирався відвідати та поїхав до Нюарку. І тут, дякуючи сьому, мав я нагоду зазнати кілька приємних і веселих годин на виставі українських студентів. Про се й хочу розповісти нашій суспільности.

Мій знакомий збирався іти на сю виставу і запрошував мене. Я відмовлявся. Мені здавалось комічним, щоб я, мешканець Ню Йорку, мав іти на якусь аматорську виставу; на це я не потребував їхати аж сюди!

„А хто там з артистів виступає?" — спитав я. Виявилось, що ні оден; самі аматори.

„Куди-ж ви мене тягнете?" — з певним докором говорив я і навіть зробив ображене обличчя. Про себе-ж постановив, що я не піду. А моя постанова все є певна постанова, і я тихо веселився, бачучи, як надаремно намагається мій знакомий переконати мене в противному. Як він тільки не вихвалював, як тільки не вабив! Я стояв певно і міцно як мур.

Та не так сталось, як гадалось! Бачите, мушу вам трохи звіритись: у мого знакомого є родичка, зовсім, знаєте, не погана собі жіночка; а жінка все має химерний характер: „Як не підете, я на вас гніватись-му і балакать не буду"... Отут тобі віз-перевіз!... Прийшлося іти. Настрій у мене зробився щиро-український: критикувати і критикувати...

Ми трохи спізнились, але прийшлось ще чекати. Нарешті завіса ворухнулась і полізла до гори. „Зараз завіса обірветься"... шепотом я своїй сусідці, — „се необхідний аксесуар кожної аматорської вистави"... Наперед вже радів я, що моє пророцтво здійсниться. Дія почалась. Ще раз зауважив я, як холітались куліси, але се було моє останнє зауваження, якого, здається, і не помітила моя сусідка. Я почав слідкувати за дією. Ішла песа ґенерала Пильkевича „За ідею". В комічному вигляді проходять тут типи української війни з Москалями. Дія ведеться на Великій Україні. На видовищі повстанчий отаман, партійні діячі, большевики... „славних прадідів великих правнуки погані". Дія іде живо. Повні комічного патосу місця ще більше підкреслені грою артистів. Сміх на салі майже не стихає. Зі задоволенням можу константувати, що песа пройшла в цілому добре. Визначились між иншим отаман, (як я пізніще довідався, грав його п. Онищенко, б. студент Української Академії в Подєбрадах), дальше п. Кумановський, б. студент берлінського університету, в ролі політкома (большевик) і викликав багато сміху своєю трохи пересадною грою в ролі ес-ера п. п. Пасічник, студент Блумфілдського Семинаря.

По скінченню сеї песи були ще дві точки: виступ чемпіона „Наддубного" (сатира на силачів), і „Центробрех", в котрому під виглядом побрехеньок говорено дотепно і гостро, може мало приємні, але правдиві речі. Комічний вечір сим скінчився.

Режісував виставу п. Б. Крат, б. студент пражської політехніки. Може дякуючи йому цей вечір не носив характеру загально-аматорського. Хоть все уже скінчилось, публика не розходилась. Стояли купками, в доброму настрою; публика вже бавилась сама. Чути було дотепи, лунав сміх.

Дохід з сього вечора призначено на бідуючих українських студентів в Европі. Не було жалко тих кількадесять центів, що кождий видав, не кажучи вже про те, що кожний побавився більше як на доляр. Як в Европі усі студенти такіж симпатичні і веселі хлопці як ті, що улаштовували той вечірок в Нюарку, то дійсно їм варто помочи. Дуже було би добре, щоби наші студенти не минули Ню Йорку і зробили якусь подібну виставу, або хоть відограли в Ню Йорку „За ідею". Вони можуть бути певні, що в Ню Йорку знайдуться люди, які люблять весело побавитись та посміятись і принесуть свої центи на поміч їхним товаришам в Европі.

Глядач.

БОЛЬШЕВИЦЬКІ ЗАЛИЦЯННЯ ДО АМЕРИКИ

Сам Троцький витягнув руку до згоди, уложив гарний стейтмент, в якім змалював радянський союз як рай для американських капіталістів тай просить їх не минати доброї нагоди для ще ліпшого бизнесу. Переконує їх, що то всьо неправда, що пишуть ворожі большевикам часописи, що в них нема порядку і карности, що держава забирає капіталістам маєтки і т. д. Навпаки, терен радянських республик надається тепер найкраще до льокації капіталу. Тут він найкраще забезпечений та приносить найкращі бариші. Троцький тільки не годен зрозуміти, чому саме Американці, які сидять на золоті, так мало користають з тих так гарних перспектив, які стоять для них отвором.

Далі заповідає Троцький на найблищі літа величезний розмах в індустрії і хліборобстві радянського союза. Вже в 1926 році надіються вони осягнути під тим оглядом передвоєнну ступінь. Це твердження о стільки для нас важне, що довідуємося з першого жерела, що щойно в найблищім часі в „робітничім царстві" готово дійти до подібного добробуту як це було за царських часів. Троцький пише далі, що оборот в заграничній торговлі виносить вже тепер один міліон рублів, а з слідуючим роком буде ще більший. В тій торговлі беруть участь і Американці, але на загал скромну. Вина тут спадає на вашинґтонський уряд, який займає в тій справі невтральне становище, а саме, ні дораджує ні відраджує торговлю з совітами. І цего як раз не годен Троцький зрозуміти, як може в той спосіб заховуватися міністер торговлі, коли його завданням попирати заграничну торговлю і вишукувати добрі ринки збуту. Як може тому бути невтральним в справі совітського ринку збуту американський секретар торговлі, коли другі держави вихапують йому той золотий ринок прямо з рук.

Та радянський союз в особі Троцького дуже гарно успособлений до Америки і до її високо розвиненої індустрії. Йому дуже жаль, що Америка в такім клопоті, що не знає, що з нагромадженим капіталом робити, і куди діти гроші. Тому подає оферту з рамени союза, що вони готові облегшити тягар Америки та перебрати дещо готівки, бо й так будуть деякі видатки. А то: на віднову фабрик та будову нових індустрійних підприємств треба буде їм в найблищому часі 900,000.000 рублів, електрифікація Дніпра буде коштувати яких 375,000 000 рублів, на піднесення металевої індустрії на Уралі треба буде 250,000.000 рублів, початкові роботи біля водного каналу, що має злучити Балтійське море з Морем Чорним і Каспійським, будуть виносити 200 міліонів, а піднесення хліборобства потребує 750 міліонів рублів.

Це все тільки початкові видатки, обняті буджетом одного року. Бо чим далі, тим більше треба буде капіталу. Не треба отже Американцям держати гроші в скрині, бо є де їх дівати. Правда, що світ має деякий страх, може навіть і оправданий, перед совітами і боїться давати їм гроші, але то, що було, минуло. Ні чоловік ні держава не жиють минулим, а будуччиною, а ще більше теперішністю. А тепер чейже не можна нарікати на радянський союз, бо він дає капіталістам повну ґарантію, а за добрий капітал обовязується платити добрі дивіденди. Час то гроші, а хто тратить даром час, той тратить гроші, так кінчить Троцький своє посланіє, взиваючи тим Американців, щоби не проволікали справи, а визнали радянський союз та позичили грошей.

Той документ Троцького потвердив в цілій основі бувший царський диплъомат Чічерін, що є тепер в радянськім союзі комісарем справ заграничних, подаючи Американцям на примір американського капіталіста Геррімена, що закупив в них концесії та робить міліонові інтереси. Царський уряд, каже Чічерін, пропав а істнує тепер в Росії новий. Той, що вкладав капітали за царського режіму, пускався на більше ризико ніж той, що дає їх в руки нової влади.

Так заговорили до американських капіталістів ті, що верещать в себе в дома: проч з капіталістами, проч з визиском. Тут вони кланяються низенько капіталови і просять до себе в гості. Так виглядає їхня правда.

Америка знова не дуже то спішиться з визнанням большевиків ні зі своїми капіталами. І цілком слушно підносить, що ті держави, що визнали радянський союз, мимо визнання грошей їм не дають, бо далі не довіряють. Як можна вірити смиренній просьбі Троцького, коли він недавно тому вигукував проти американського правительства та бунтував проти цего американських ніґрів. Чого иншого можна сподіватися по большевиках як не свіжих троблів. Тих самих, які мають з ними ті держави, що їх визнали. Америці нема потреби визнавати большевиків. Америка повинна визнати ту владу, яка є висловом більшости населення та признає міжнародне право. А большевики опираються на насильстві та не узнають ніяких міжнародних засад ні зобовязань. Америка повинна станути в обороні міжнародної моралі. А на бизнесі і так не стратить, бо її торговельний оборот з совітами є більший від тих всіх других держав, які вже навязали з совітами правильні дипльоматичні зносини.

ПОДЯКА

Йорквил, Огайо.

Отсим складаю сердечну подяку головному урядови У. Н. Союза за запомогу з каси убогих в сумі 75 долярів.

При тій нагоді звертаюсь до Вас, Браття і Сестри Українці, вступайте негайно в члени У. Н. Союза, не відтягайтесь, бо лучша нагода для тих, котрі се буде запізно, бо тепер найще не є членами сеї орґанізації, стати членами У. Н. Союза, котрий принимає без вступного в тих місяцях. Отож користайте з нагоди, бо У. Н. Союз се найліпша, найбільша і найсправедливійша орґанізація в Америці, котра стала в пригоді вже неодному Українцеви в критичнім положенню.

Я від себе желаю У. Н. Союзови добрих успіхів.

П. Головід,
член 77-го від. У. Н. Союза.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

НА ДАР ДЛЯ О. КОБИЛЯНСЬКОЇ.

На поклик Союза Українок в Америці о поміч славній нашій писменниці п. Ользі Кобилянській, котра тепер тяжко хора і живе в крайній нужді в Чернівцях, відізвались перші: д. **Павло Прешляк** з Ембридж, Па., котрий прислав 5 долярів; д. **Анна Сидоряк,** Ню Йорк, Н. Й., 5 долярів; о. **Йосиф Чаплинський,** Нюарк, Н. Дж., 2 д.; д. **Варвара Питяк** з Майнерз Миллз, Па., котра прислала 1 дол.

Д. Павло Прешляк пише в листі до Союза Українок:

Прочитав я поклик у справі помочі для славної і заслуженої української писменниці п. Ольги Кобилянської і вважаю конечним їй помогти в горю і недузі та посилаю від себе на дар для неї 5 дол.

А також кличу-закликую до жертв на сю благородну ціль наших ембриджських патріотів і бизнесменів, поважаних громадян:

Теодора Судію; Василя Лазора; Івана Масляника; Теодора Шумилу; Миколу Жука; Григорія Лазора.

Нехай дадуть стільки, скільки зможуть, а колись і їм буде віддане сторицею.

Павло Прешляк.

Д. **Варвара Питяк** пише:

Засилаю маленьку жертву на дар для нашої славної писменниці п. Ольги Кобилянської, котра тепер на старі літа у такій великій потребі, й одночасно відзиваюсь до всіх Українок в Америці, щоб негайно поспішили з помочю на сей дар з Америки для нашої писменниці, бо іноді лише скора поміч є дійсною допомогою.

Варвара Питяк.

Союз Українок ще раз пригадує сю справу і просить наше громадянство зложити негайно дар нашій славній писменниці, аби вона одержала його ще перед Великоднем. Посилки адресувати:

Helen D. Lototsky
87 Van Wagenen Ave.,
JERSEY CITY, N. J.
Виділ Союза Українок в Америці.

ТЕАТР І МУЗИКА.

Blossom Time знову в Ню Йорку.

Найкрасшою і найпопулярнійшою оперетою в Америці є Blossom Time. Вона на сценах в Америці вже від пяти літ і від того часу не сходила зі сцени. В Ню Йорку вона дуже добре відома, а всетаки публика її так любить, що можуть її виставляти в безконечність і все театр буде повний.

Опера Blossom Time виставляється в Jolson Theatre при 59-ій улиці в Ню Йорку.

Автором музичної композиції сеї оперети є Зіґмонд Ромберґ, відомий теж яко композитор оперет The Student Prince і Princess Flavia. Але він узяв до оперети богато музичних творів славного композитора Франца Штуберта, якого життє є темою, що на ній основується оперета.

Текст для сеї оперети написала Дороті Данеллі. Осередок події оперети се стріча композитора Франца Шуберта з гарною дівчиною Міці в маю тому сто літ, в Пратері (парку) у Відні. Шуберт був залюбився в Міці. Вона його теж полюбила за його милу вдачу і за великий музикальний дар. Але поправді покохала його товариша і приятеля барона Шобера, за котрого і віддалась.

В опереті богато перел творчости Шуберта, як Серенада, Спів любови і інші.

В опереті виступають видні артисти як Найт Мек Ґреґор, котрий має ролю Шуберта, Бенюля Берсон, котра грає ролю Міці, Воррен Ростер, в ролі барона фон Шобера, й інші.

Ціни популярні.

НАШІ СТУДЕНТИ І ЧУЖИНЦІ.

З Берліна пишуть нам:

Дня 29-ого січня с. р. Спілка Студентів-Українців у Німеччині святкувала 5-ту річницю істнування орґанізації. На сходини в домівці Спілки явились численні представники ріжних студентських та ґромадських орґанізацій.

В короткій привітальній промові голова Спілки канд. хем. М. Румянців ознайомив присутних з історією Спілки; подякував Німцям за гостинність; та підніс заслуги перед українським студентством присутного п. ґен. консуля Фонфе. В імени Спілки доручено йому почесну грамоту. Відтак відспівано німецький гимн.

Ґен. консуль Фонфе дякував за честь та підніс значіння Спілки в життю української еміґрації.

Далі промовляли представники: закордонного відділу Централі німецького студентства — Цезар, болгарського студентства та Союзу „Родина" — Йонков, македонського студентства — інж. Марковський, „Централі академічної ґрупи німецької народньої партії" — др. Зайдлер, литовського студентства — Масіліунас, студентів-чужинців Торговельної Школи — Тодоров, естонського студентства — Тамм, німецького студентства з України — Вернікe, турецького студентства — Сідкі, комітету допомоги еміґрантам — проф. др. Берґ, товариства „Стара Прусія" — Копльов, „Української Громади в Берліні" — Бурбеля, „Союзу Укр. Студ. Орґ. в Німеччині та Данціґу" — Федак (по німецьки) та Мілько (по українськи).

М. Румянців подякував за всі привітання і побажав, щоби зносини українського студентства з чужинцями далі розвивалися. Співом „Ще не вмерла Україна" закінчено офіційну частину сходин.

До пізної ночі затягнулась частина неофіційна. Українські, болгарські, македонські пісні і танці прикрасили рідкі в життю наших еміґрантів сходини.

ДО ВП. ВІДДІЛОВИХ СЕКРЕТАРІВ У. Н. СОЮЗА.

Нові статути У. Н. Союза з всіми додатками з послідної конвенції і новими родами обезпечення повнолітних і діточих вже вироблені і зложені до друку. Будуть видруковані сего місяця а на слідуючий розіслані після замовлень до відділів. Проситься отже Вп. Секретарів до кінця сего місяця замовлення надіслати. Ті замовлення не можуть бути як дописка до якої будь урядової переписки але осібні з поданнем точного числа примірників конче потрібних з підписом всіх урядників. На замовленню не треба забути подати число відділу і точну адресу секретаря. Всі Вп. Секретарі, котрі вже попередно за статутами упоминалися, зволять своє бажаннє повторити в формі висше описаного формального замовлення.

І. Каштанюк, гол. рек. секр.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ

К. Р., Москіґон, Миш. — В. Лозинський се польський писменник, а М. Ценівський се псевдонім Українця зі Львова. Повість оріґінальну або і переповіджену можна перекладати на інші мови. Жадних застережень нема. Давніх чисел з фейлетоном Свобода не має для висилки.

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

МІННЕАПОЛИС, МІНН. Тов. Зап. Січ, від. 385, повідомляє, що чвертьрічний мітинг товариства відбудесь о 7.30 вечером, в середу, дня 17-го марта 1926, в гали Укр. Дому Просвіти, 700 Jackson Street N. E. Є важні справи, тож обовязком кождого члена явитись. — Олекса Козак, предс.; Йосиф Ґреськів, секр.

ЗА УКРАЇНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Законопроєкт Українського Соймового Клюбу.

Український соймовий Клюб, бажаючи облекшити польському міністрови освіти і польському урядови здійснення принятого на себе міжнародного зобовязання в справі заснування укр. університету з одного боку і заспокоєння пекучих культурних вимог українського народу з другого, враз з наглим внесенням вніс законопроєкт про заснування українського університету.

Закон про заснування українського університету у Львові.

Ст. 1. Виконанням постанови 24. ст. закону з дня 26. вересня 1922 р. Дн. зак. П. Д. ч. 90. поз. 829 засновується державний український університет з осідком у Львові.

Ст. 2 Викладовою мовою університету є українська мова.

Ст. 3. Український університет користає з усіх прав і автономії, що застережені для державних академічних шкіл законом з дня 13. липня 1920 р. Дн. Зак. П. Д. ч. 72, поз. 494.

Ст. 4. Український університет складається з виділів: а) грецько-католицької теольогії; б) грецько-орієнтальної православної теольогії); в) права і політичних наук; г) математично-природничого; е) технічно-агрономічного.

Ст. 5. Уряд побудує в часі, що не перейде трьохлітнього речення, відповідні будинки та приміщення для університету. Заки це станеться, уряд призначить відповідні державні будинки у Львові для тимчасового приміщення університету або винайме потрібні на ту ціль льокалі.

Ст. 6. Український університет має право користати з поміщних закладів (інститутів, бібліотек, лябораторій, кабінетів, клінік) університету Яна Казимира у Львові до часу кревання та належного вивінування помічних закладів при українському університеті.

Ст. 7. Іменування перших професорів і доцентів повинен виконати міністер віроісповідань і публичної освіти на основі внесень окремої комісії. Комісія складається з 9 членів, з яких 6 буде покликаних зі збору професорів і доцентів української народности львівського університету. Членів комісії іменує міністер віроісповідань і публичної освіти.

Ст. 8. На покриття коштів заснування й удержання українського університету вставляється до буджетового преліміняра на 1926 рік 2,494.000 золотих.

Ст. 9. Спосіб враховування студій та признавання іспитів, відбутих у приватньому українському університеті, що істнує у Львові від 1919 р., управильнить окремий закон згідно з постановами ст. 107, 108, 109 і 110 закону з дня 13. липня 1920 р. про приватні академічні школи.

Ст. 10. Креування всіх виділів українського університету наступить найпізніще до 1. вересня 1926 р.

Ст. 11. Виконання цього закону доручається міністрові віроісповідань і публичної освіти і міністрові скарбу.

Мотиви до постанов поодиноких статтей законопроєкту про заснування українського університету.

До ст. 1. Осідком українського університету може бути тільки місто Львів. Тут находиться культурний осередок українського народу в польській державі. В тому місті є українські бібліотеки та музеї, необхідні для університетських студій і тільки тут зможе частина української вбогої молоді найти працю та дешеве удержання. В инших місцевостях на етнографічно-українській території немає культурних умовин, а на етнографічно-польській території український університет, відірваний від осередку української культури існувати не може. Всякі проєкти визначування осідку університету поза Львовом, оперті не на річевих, але на політичних мотивах.

До ст. 4. Щодо наукових сил української народности, то заснування повного українського університету з усіми виділами не стріне ніяких труднощів. Поприч значне число українських учених, перебуваючих у Польщі, живе значна їх кількість на еміграції та викладає в академічних школах в Чехословаччині або в инших державах. На деякі евакуючі катедри, яких не вдалось би обсадити в инший спосіб, можна запросити вчених з Великої України. Подібно як при краківському університеті пропонуємо заснувати технічно-агрономічний виділ при українському університеті. Виділ цей дуже важний для піднесення хліборобської культури серед українського народу. Тепер істнує в Чехословаччині Українська Господарська Академія в Подєбрадах, обсаджена професорами української народности.

До ст. 5 і 6. Львівський університет був заснований для заспокоєння культурних потреб українського та польського народу, а тому цілком слушно, щоб український університет користав тимчасово з будинків, призначених тепер на приміщення університету Яна Казимира у Львові, а також і з помічних закладів того університету, тим більше, що на удержання львівського університету складалися в рівній мірі податки українського населення.

До ст. 7. Міністер Віроісповідань і Публичної Освіти призначує членів комісії української народности в порозумінні з Парляментарною Репрезентацією українського народу, бо тільки вона покликана до того, щоб йому давати інформації та вказівки в тому напрямі.

До ст. 6. Передбачені видатки на 1926 рік для покриття коштів кревування українського університету з днем 1. вересня 1926 р. такі: І. Платні професорів за чотири місяці від вересня до грудня: 1) Виділ греко-католицької теольогії — 10 професорів; 2) виділ теольогії грецько-орієнтальної — 10 професорів; 3) правничий виділ — 15 професорів; 4) фільософічний виділ — 30 професорів; 5) медичний виділ — 15 професорів; 6 агрономічний виділ — 10 професорів. Разом 90 професорів по 3.600 зол. = 324.000 золотих; II. Удержання канцелярії та удержання сбужби — 20.000 золотих; III. Ричалтово на заснування університетської бібліотеки 500 тисяч золотих; IV. Ричалтово на видатки для наукових робітень 500 тисяч золотих; V. Видатки, звязані з винаймом будинків і видатки на закупно будівельних площ, а також видатки на вступні адаптаційні роботи під будову власних будинків міліон золотих; VI. Видатки на наукові стипендії на виїзд за границю для 50 українських учених по 3 тисячі золотих = 150.000 золотих. Разом 2.494.000 золотих.

До ст. 9. Український приватний університет у Львові істнує від 1919 р. і відбуті на ніх студії, а також зложені іспити зараховують студентам закордонні університети, а тому зовсім слушно, щоби вийшов окремий закон, який унормував би цю справу.

Василь Осухівський.

ЖАЛЬ І РОЖА.

Кудиб я ся не розглянув,
Тай чось мені всьо не миле;
Ні то мого краю, ні долі на світі,
В чужині мучусь як зівялий.
Скажіть ми, сльози, і ти мій жалю,
Защо ви мене вчіпились?

Чи се не досить ви з мого серця
Наїлись і напились?
Ах подивітесь, рожеві цвіти,
Спитайтесь, чого над вами плачу,
А за ваш погляд рожевим словом,
Слізним запахом вам ся відвдячу.

Обтерла рожа мої сльози;
Сказала: Не плач, мій любий, коханий,
Бо твоїм щирим любим плачем
Мій запах і красота вяне.

Василь Осухівський.

РІДНИЙ КРАЙ.

Ой як мило, ой як любо
В своїм рідненькім краю;
Серце рветься в сторононьку
В прабатьківську свою.

Ой в чужині я, в чужині,
Задумане життє моє,
Якби вирватись до тебе,
Показати серце своє.

Ой баную за тобою
Як та рибонька без води,
Чому ти, мій рідний краю,
Як сирота без свободи.

Ой гіренько мені, ненько,
Без тебе жити в чужині,
Чому хоч ти, зазуленько,
Не прилетиш на весні.

Ой як не жаль свого краю,
Невільного в нім народу,
Ну і щож робити маю,
Пійду битись о свободу.

Ой не одно нам пропало,
Наша кривда не пропала;
І ми знаєм, що немало
Наша ненька вже зазнала.

Ой в неволі тай в неволі
І за правду, за край свій;
Будем кривди памятати,
Зак ще підемо у бій.

Ой не так колись настане,
За кривду вдвоє заплатимо;
І ворог більше не загляне
Тай більше не підем у ярмо.

Ой ті поля, ой ті доли,
По котрих я колись ходив,
А нині то все в неволи,
Все те ворог заграбив.

ЯК БОРЯТЬСЯ ГРЕКИНІ З ДИКТАТОРОМ.

Відомо, що грецький диктатор Пангальос видав заборону носити короткі суконки. У відповідь на те атенські жінки виходять на місто в суконках, що закриваючи їм ледви коліна, а коли наблизиться агент поліції, суконка в одній хвилині видовжується і спадає майже по кістки. Робиться це при помочі гнучкої запиночки, яка підтримує край суконки при стані, а потім уможливлює її продовження.

ТРУПА МЕДОВА У ФІЛАДЕЛФІЇ, ПА.

В понеділок, 15. марта, трупа Медова відограє перший раз в Філаделфії знамените представлення „Київські Трущоби" в 3-ох актах зі співами і танцями. Представлення повне захватаючих моментів і викликує бурю оплесків кождої хвилі. Се представлення вже було кались гране трупою Медова, тому є надія, що і тепер воно буде відогране під кождим зглядом як найкрасше для наших земляків. Се представлення гралось поверх 500 разів при участи великого числа публики і є майже певним, що Медов, яко фаховий режісер, і сим разом поставиться як слід. — **Театрал.**

Допись.

АСТОРІЯ, Н. Й.

Коляда на Рідну Школу і Інвалідів.

З нагоди коляди треба пригадати за нашу громаду в Асторії. Як щороку так і сього року зібрались колядувати на Рідну Школу і на інвалідів в старім краю. Але що сего року був інший настрій і правдива братерська любов, так треба тут признати честь і похвалу нашим членам від. 5 У. Н. Союза, котрі на заклик уряду не пожалували своїх труків і поспішили громадно і чесно в коляду. Ми їх могли розділити на дві части околиці і тим способом облекшити працю для самих себе і задоволити громадян з колядою, бо колядували на час і поки що заколядували гарну суму, котра ніколи в нас ще не була заколядована. Отсі члени колядували: перша часть: Д. Бурдиґа, П. Лешко, І. Сидор. С. Кривень; друга часть: С. Михлів, Г. Олійник, Ф. Андріїв, А. Климишин.

Тепер ще звернемо увагу на жертводавців. Мало коли люди були так задоволені в нашій околиці з коляди як сього року. Тут кождий почував себе в повній веселости і задоволення немовби на своїй рідній землі, котру нераз підчас коляди обходив в веселости і в гуморі свого життя. Таксамо тут вже показують самі жертви на щиру любов до свого народу. Жертводавці отсі: по $5.00: Д. Бурдиґа і П. Зувайзас; по $3.00: П. Лешко, І. Сидор і С. Кривень; по $2.50: І. Драла і І. Кубарик; по $2.00: Д. Симбай, С. Михлів, А. Климишин, Г. Олійник, П. Срібняк, Т. Микитин, П. Гаврилець, В. Мінчак, Матійчук, О. Федорів; по $1.50; Т. Рудик; по $1.00: Ф. Андріїв, Н. Дейсак, Ю. Табака, О. Мартинів, Г. Василик, М. Біґус, Е. Чарлай, О. Гарнов, М. Боднар, А. Левенець, І. Бунько, А. Дурняк, Н. Микитин, М. Олексин, Г. Яцук, М. Багриновський, А. Багриновський, Ю. Микуляк, П. Климишин, І. Драль, В. Корінець; по 50 цент.: Е. Перей, А. Михлів, А. Крембетер, І. Зурик, Ю. Ігнатів, разом $69,00, з каси доложилисьмо $3.00, разом є $72.00. Ту суму вислано до Львова, а то $40 на Рідну Школу, а $30 на інвалідів, а $2.00 оплата.

Всім колядникам і жертводавцям складається щиру подяку і велике спасибіг.

Отак, дорогі Браття, коли би була така любов і згода між нами все, то пішла би всяка робота дуже гладко і корисно. Хочу тут сказати також дещо про школу місцеву, бо в коляді був великий настрій до **місцевої школи**, а щоб не відповідати кождому зокрема, то я тут піддам свою гадку. Ми знаємо, що тут школа була, але що на жаль, не годен було підтримати, бо не всі були одної гадки і не всі хотіли школи, одним було задалеко, а другим було щось іншого на перешкоді, а ще щось було до причини, отож сили ослабли і школи нема. Тепер, коли маєте охоту всі як один до такого діла важного і необхідного, то прошу зголоситись до секретаря відділового і записатися та зложити якусь жертву за час, а коли будемо видіти, яка сила нас буде, тоді виберется комітет шкільний і поведеться справу як слід вперед а інакше не годен, бо тут вже ми пробували ходити по гавзах по кілька разів і писали картки і то все було надармо.

Так тепер просимо, хто має діти в шкільнім віці, а хто хоче вчити діти, хто бажає бути добрим батьком дитини, нехай запишеться, а буде робота зроблена як слід.

С. Кривень.

КОЗАЦЬКА ПІСНЯ.

У городі рожа цвите,
Ой там козак коня веде,
Гей, гей, гу-ра-га,
Гайда, хлопці, на врага.

Ой вже рожу кінь зірвав,
Козак шабельку виймав,
Гей, гей, гей, гу-ра,
Прийшла, хлопці, нам пора.

Узяв козак рожу тую,
Підніс в гору шаблю свою,
Гей, гей, гей, гу-ра,
В похід, хлопці, нам пора.

А в Києві дзвони дзвонять,
У ві Львові раду радять,
Гей, гей, гу-ра-ра,
Поміч даймо козакам.

Урадились всі хлопи,
Дали поміч, що могли,
Гей, гей, гу-ра-га,
Селом пійшли на врага.

Ой як вийшли з Гусятина,
В огни горить Галичина,
Гей, гей, гура-ра,
Биймо ляшню від Збруча.

В Тернополи ніц не чути,
Втікла ляшня аж на Кути
Гей, гей, гу-ра-ра,
Лях казиться як змия.

Глянув ляшок, що не жарт,
Дав драпака аж за Сян,
Гей, гей, гу-ра-ра,
Слава синам козакам.

Д. Римінік.

Вунсакет, Р. Ай., 9/3, 1926.

ВЕСЕЛИЙ КУТИК

В добру пору.

Малий Шмуль питає в обідню пору одного пана, котра година.

— Перша, жиде! — відповідає панисько і вдарив його раз в лице.

Шмуль держиться за побите лице і каже:

— Щастя маю, що не запитав того гоя годину скорше, а то він бувби мене на смерть побив.

Тільки верблюди.

Батько стоїть зі своїм сином в зоологічнім городі, перед кліткою, в якій находяться верблюди і поучає його:

— Бачиш, сину, цей великий верблюд — то батько, а малий то — мати.

Хлопець перебиває йому й питає:

— А чи верблюди також женяться?

— Тільки верблюди! — відповідає батько.

ТАМУВАННЯ ПРОСВІТНОЇ ПРАЦІ.

Луцька Громада пише:

Польська адміністрація допускаючи формально істнування у Володимирі Т-ва „Просвіта", одночасно всіма способами старається, щоби праця „Просвіти" не могла набрати властивих напрямків та не моглаб виконати своїх просвітних завдань. По статуту Т-во „Просвіта" має право відкривати приватні нищі й середні школи, влаштовувати курси дошкільної і позашкільної освіти, концерти, відчити, лекції і т. д. Однак з того широкого програму без перешкод і свідомого тамування з боку адміністрації можливо лише влаштувати танцювальні вечірки. Та й то присутність на вечірках конфідентів і конфідентюк відбила охоту в просвітян ходити на танці. Що-ж до замірів „Просвіти" влаштувати лекції, реферати, відчити на теми загально-українського значіння, то в більшости випадків одержує від влади сакраментальне „не зезвалям".

Так володимирське староство відмовило дозволів на відчитання реферату дня 14.II, Ч. 4532 на тему: „Вплив російської політики на українську церкву"; дня 25. II. Ч. 5485 — „Значіння Товариства „Просвіта"; дня 6. III. Ч. 6591/25 — „Українська мова"; дня 27. III., Ч. 8659 (вдруге відмовлено) — „Вплив російської політики на українську церкву". Як мотив до відмов староство подало арт. 3 Розпорядж. Ком. Генер. Зем. Схід. з дня 25. V. 1910 року — не представлення змісту (стрещення) реферату. Прикладені програм і точки рефератів не задовольняли староства.

Рада „Просвіти" вистосувала до староства лист ззапитом, чи обовязує тепер розпорядження Міністра—Ден. Уст. Р. П. П. 1920 р. № 57, поз. 357 по якому „відчити не підлягають превенційній цензурі. Організатори до повідомлення про замірене виголошення відчиту повинні долучити програм відчиту". — Староство відповіло, що закон обовязує на далі.

І хоч закон обовязує, то й на далі, себ-то 23. XII. Ч. 43289/25 Т-во „Просвіта" від староства одержало відмову на влаштовання концерту колядок і щедрівок та виголошення реферату на тему: „Колядки і щедрівки". Точки були подані.

Так само стоїть справа і з виставами, особливо на селах в читальнях.

Чри такій адміністративній опіці можливо провадити нормально культ.-освітню працю? Коли ще пригадати квітневі провокаційні арешти, той догляд конфідентів, яким оточено „Просвіту", то й не дивно, що праця „Просвіти" не може прийняти властивого напряму, мимо того, що користується симпатією в масах.

Очевидно, „Просвіта" терпиться адміністрацією лише для заспокоєння публичної опінії, а може й заграниці, що в Польщі панує дух хваленої високої толеранції і засади „рівний з рівним".

Та пора вже зняти лицемірну маску „толеранції", з під якої виглядає правдиве обличча „тащіть і не пущать".

Просвітянин.

КОЛОМИЙКА.

Тай, чи чув ти, Гарасиме,
Чи чув ти, Іване,
Що на наше бідне село
Мазурів наслали.

Сказав дядько наш Семен,
Говорив Воника,
Як приїдуть мазурі,
Нам біда велика.

Під межою в буряні
Ой там сидить птичка,
В Самолуских мазурів
Купка невеличка.

А з Гриньковеч до Нижбірка
Не стає дороги,
Приїхало мазурів
Щось штири вагони.

З Заболота до Мишкович
Тільки штири гонів,
Вилізають мазурі
Як свині з вагонів.

Мама хату вже замели,
Курам їсти дали;
А мазурі нишком-тишком
До хати ся впхали.

Як побачили татуньо
Тай що їм робити,
Треба тую саранчу
Із хати гонити.

Відізвався Гриць, Василь,
Я тобі поможу,
По одному звяжем в купу,
Щей рублем приложу.

А в Личківцях коло моста
Сталася новина,
Якась мара утопила
Мазурського сина.

В Чабарівці загриміло,
А в Кириничках трісло,
Щеб ся здало для мазурів
Електричне крісло.

В Городници є лісок,
Дерево кріслате,
Там будемо ляшки-панки
За ноги чіпати.

Пробудімся, козаки,
Час в бій наступає,
Як проженем зволоч з краю,
Тоді заспіваєм.

Тоді разом заспіваєм:
Слава нам всім, слава,
Наша Мати Україна
З кайданів повстала.

Д. Римінік.

ДЕ ПІДДУБНИЙ БУДЕ БОРОТИСЯ.

ШІКАҐО, Ілл.

16. марта в українській кольонії в Шікаґо, Ілл., будуть мати нагоду бачити **Піддубного,** котрий буде боротися в Шейнгофен Гол, коло Ашлянд і Дивіжен стріт. Виступ **Піддубного** в Шікаґо викликав велике зацікавленне.

Р. Л. СТІВЕНСОН.

ОСТРОВ СКАРБІВ.

ЧАСТЬ ПЕРША.

(7)

(Продовження)

Пю погиб на місци. Що до моєї матери, то ми занесли її борзо до села і там її відтерли. Страх, який вона перебула, впрочім не зашкодив їй, хоч опісля все нарікала на те, що не відібрала всіх гроший, які їй капітан був винен. Тимчасом старший надзиратель поїхав з своїми людьми так скоро, як лиш було можна до заливу Кіта, але там приїхали вже запізно, бо судно виплило вже було на море, хоч було ще зовсім близько берега. На його поклик відповів йому якийсь голос з судна, щоби він вступив із світла, бо дістане кулею і рівночасно свиснула куля саме попри його плече. Незадовго по тім заплило судно поза пригірок і щезло. Як Данс казав, станув він тоді як та риба, що її витягнуть з води, і не міг нічого вдіяти як лиш вислати одного чоловіка до Б... щоби там остерегти перед тим судном. — Та й то — казав він — тільки що й нічого. Втекли нам і на тім конець. Я рад лиш з того — додав він — що ми мастерові Пю доїхали кінця. По тім вислухав він мою історію.

Я вернув з ним до „Адмірала Бенгова". Годі описати, що там ті злодюги були наробили. Шукаючи моєї матери й мене, поперевертали вони все до гори ногами, відорвали навіть дзвінок на стіні; а хоч нам крім капітанових гроший і нашого денного зарібку з нашої каси нічого більше не забрали, то все таки я сейчас побачив, що ми зруйновані. Данс не знав, що на то все казати.

— Але гроші мають — кажеш, Гакинсе? — Якогож лиха вони ще хотіли? Ще більше гроший?

— Ні, пане надзирателю — відповів я — їм не так забаглося гроший, як отсего, що маю тут в кишени з боку, а що, по правді сказавши, хотів би передати в безпечні руки.

— Правду кажеш, хлопче, чисту правду, — сказав він. — Коли хочеш, то я возьму то до себе.

— Та я хотів то передати докторови Лайвезі — сказав я на то.

— Дуже добре — потакнув він мені на то— дуже добре, — дуже добре, то чоловік чесний і особа урядова. А тепер, як я ту справу собі роздумую, приходить мені на гадку, що я міг би зараз разом з тобою поїхати до него або до скваєра та повідомити про те, що сталося. Бо мастер Пю погиб— не щоби мені жаль його було — але люди схотять зараз використати ту пригоду против мене як урядника митового, скоро лиш будуть могли. Ну, Гакинс, коли хочеш, то ходи зараз зі мною.

Я подякував йому сердечно за його предложенне й ми пустились назад до села, де стояли коні. Митові урядники посідали знову на коні, підчас коли я ще розповідав моїй матери, що задумав зробити.

— Доґтор — сказав пан Данс — ви маєте доброго коня, возьміть сього хлопця позад себе.

Зараз по тім сидів я на кони і жвавим кроком пустились ми в дорогу до доктора Лайвезі.

Глава шеста.

Папери капітана.

Ми перебули цілу дорогу без перерви, аж станули перед дверми д-ра Ляйвсі. Передня часть дому була зовсім темна.

Пан Данс казав мені злізти з коня і запукати, що я й зробив. За хвилю отворила служниця двері.

— Чи доктор Лайвсі дома?— спитаяв я.

— Ні, нема — відповіла вона — вернув сполудня домів, але під вечір пішов до замку до скваєра на вечерю.

— То ходім до замку! — скасказав пан Данс.

А що то було вже недалеко, то я не сідав за Доґґером на коня, лиш вхопившись за стремено, біг попри коня аж до замкової брами, де пан Данс зліз з коня, і його там зараз зі мною пустили до середини.

Слуга повів нас сіньми, виложеними матами, на котрих кінци була велика бібліотека, повна шаф з книжками, на котрих стояли погрудя учених мужів. Там сиділи скваєр і др. Ляйвсі, кождий з люлькою в руці, коло печи, в котрій горів огонь так, що аж любо.

Я до тої пори не видів скваєра ніколи зблизька. Був то чоловік високого росту, більше як на сяжень високий, відповідно до того збудований, а лице у нього було грубе, опалене і дуже поморщене, але щире. Брови мав дуже чорні і заєдно рухав ними, з чого можна було вносити хоч і не злий, але непостійний і примхуватий характер.

— Просимо близше, пане Данс, — відозвався він дуже поважно й дружно.

— Добрий вечер, Дансе — відозвався і доктор, кивнувши головою, — добрий вечер, друже Джиме. З чим добрим приходите сюди?

Старший надзиратель випростувався як свічка та розповів свою історію як би ту лекцію, що її вивчився. Дійсно було цікаво видіти, як оба ті панове аж нахилилися, споглядали один на другого та слухали з такою цікавістю, що аж забули на свої люльки. Коли почули, як моя мати вертала назад до господи, др. Лявсі аж плеснув в долоні з радости, а скваєр крикнув „славно" і при тім розбив свою люльку об комин. Ще на довгий час перед тим, заким оповіданне скінчилося, встав був пан Трелявні (так, бачите, називався скваєр) із свого місця і довгими кроками ходив по комнаті, підчас коли доктор сидів, і якби на те, щоби ліпше чути, здоймив свою упудровану перуку та виглядав ось як дивно зі своїм чорним коротко обстриженим волосем.

Наконець скінчив пан Данс свою історію.

— Пане Данс — відозвався до нього скваєр — у вас благородне серце. А що ви того чорного, підлого злочинця потратували, то се в моїх очах так само похвальне, як роздушити блощицю. З нашого приятеля Гакинса знаменитий молодець, як виджу. Чуєш, Гакинс, можеби ти задзвонив? Пан Данс мусить напитися склянку пива.

— Та й Джим також — сказав доктор — отже ти маєш те, за чим вони так дуже шукали, правда?

— Ось тут, пане доктор — сказав я і подав йому пачку, зашиту в полотно, напущене оливою.

Доктор подивився на неї так, мов би його пальці свербіли, щоби її отворити. Але не зробив того, лиш сховав до кишені

— Скваєре — сказав він — коли Данс випє своє пиво, мусить знов іти до служби, а я рад, щоби Джим Гакинс заночував нині в мене, отже коли позволите, то я би поставив предложенне, щоби йому дати яку студену перекуску.

— Як хочете, Ляйвсі — відповів скваєр. — Але Гакинс заслужив собі щось ліпшого на вечерю, як студену перекуску.

Незадовго потім поставили на стіл перед мене повен полумисок студеного мясива і воно мені дуже смакувало, бо я дійсно був такий голоден як вовк, підчас коли пан Данс приняв ще кілька дальших компліментів, а відтак попращався.

— Щож, скваєре? — сказав доктор.

— Щож, Ляйвсі? — спитав майже рівночасно скваєр.

— Лиш поволи — відповів на то др. Лявсі і засміявся. Ви, бачу, чули про того Флинта?

— Ще би про него не чув! — сказав на те скваєр. — Таж то був найлютійший буканір, який колинебудь плавав по мори. Чорнобородий був дитиною проти нього. Еспанці так страшенно його боялися, що я, по правді сказавши, нераз тішився, що він був Анґлійцем. Я таки на власні очи видів його топове*) вітрило коло Трінітаду, а той боягуз, на котрого кораблі я був, завернув зараз до Порт оф Спейн**).

— Та й я чув про нього, а іменно таки тут в Анґлії — сказав доктор. — Але головна річ ось в чім: Чи має він гроші?

— Гроші! — відозвався скваєр. — Чи чув хто коли таке питанне? А за чим же вибиралися тоті злодюги, як не за грішми? Хибаж їх що більше обходило, як гроші? Хибаж вони наставлялиби були свої голови за щось иншого, як не за гроші?

— Зараз довідаємося — відповів доктор. — Але ви зараз так роздразнюєтеся та говорите так богато, що не даєте мені прийти до слова. Я хотівби лиш те знати: Припустім, що я би мав тут в моїй кишени ключ до того місця, де Флинт закопав свої скарби, до якої суми доходили би ті скарби!

— До якої, докторе? — відозвався скваєр. — Ось до якої: Коли би мали той ключ, о котрім говорите, то я би в бристольських доках***) зладив корабель до дороги взяв би вас і Гакинса, і викопавби скарби, хочби мені прийшлося й цілий рік за ними шукати.

— Беру вас за слово — сказав доктор. — Ну, Джиме, коли хочеш, то я отвбрю ту пачку.— І він поклав її перед себе на стіл.

Пачка була зашита і доктор мусів аж виймити ножиці із своєї скринки зі струментами, щоби її розпороти. В ній знайшлися дві річи — якась книжка і запечатаний документ.

— Возьмімся насамперед до книжки — запримітив доктор.

Скваєр і я зазирали йому до неї зпоза плечий, коли він її отворив, бо доктор кивнув і на мене, щоби я приступив до них та брав також участь в приємности шукання, а я перед тим сидів коло другого стола і вечеряв. На першій стороні була лиш якась мазанина, от як то хтось робить для розривки, або коли пробує перо. Одно реченне було таке: „Пан В. Бонес, мат". Друге: „Нема руму". „Дістав те від Пальма Кея", і тим подібні записки, по більшій части лиш поодинокі слова. Мені прийшло мимоволі на гадку, хто то був той, що дістав „те" і що було би тото „те". Може дуже бути, що те значило, що його хтось пхнув ножем в плечі.

— З того не дуже будемо мудрі — сказав др. Ляйвсі, перевертаючи дальше картки.

*) „Топ" називаєся вершок щоглі або його продовженнє, а „топовим" вітрилом звеся мале вітрило під вершком понад більшим в долині, звичайно на малих одноще́глих суднах.

**) Порт оф Спейн (Port of Spain, по еспаньски Puerto d'Espana) звеся столичне місто на острові Трінідад напроти Венезуелі в полудневій Америці. Остров сей зачисляєся до громади островів, званих Малими Антилями і є нині анґлійською кольонією. В 17-ім столїттю був на сім острові осідок філібастірів або буканірів.

***) Доками називаються будівлі в портах, де будують кораблі.

(Далі буде).